

**Бүгдэ
арадай
газетэ**

БҮРЯД ҮНЭН

*Бүгд
арадай
газетэ*

Зунай дунда хара морин
 харын 28
ПЯТНИЦА
 гарагай 6
№179 (19273)
 Газетын сэн
 ХЭЛСЭЭТЭ.

ЭЖЭЭЛ ЯНЛА АБТАА

Би бригадиртай эндэ уулзахадаа, коллективэйнгээ ажал хэрэг тухайнь, мүн совхозой үбнэ тэжээл бэлэдхэлгэ ба тарьяа хуряалга тухай хонирхобоб.

—Яхала үбхэн абтаба. Дутуу дунданууд олон ааб даа. Хуушархан техникэ, үнэ сэнгэй дабагдашагүйгөөр ургаһан байдал тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэл муутгаар нүлөөлбэ. Ажал яхала урагшатай ябуулагдана. 9000 центнер үбнэ нөөсэлжэ тушаабабди. Энэмнай совхозой малда хүсэд хүрэхэ. Силос дарагдаа, голоомон, ороohon суглуулагдажа абтахал даа. Энэ жэлдэ шэниисэ таринхайбди, яхала һайн ургаба. Мүнөө жэлдэ 504 гектар газарта паар бэлдэгдээ. Хойто жэлдэ шэниисынгээ талмайень үргэдхэхбди. Хилээмэ бариха талханай үнэтэй болоходонь, шэниисэ тон хэрэгтэй болоод байна. Хоёр нуурай хоорондо мүнөө жэлдэ паар дээрэ шэниисэ тарьяа һэмди. Ургаса хуряалгада хам оронхойбди. Малай үбэлжэлгэ һайн үнгэргэгдэхэ ёһотой. Тэжээл яхала хүрэхөөр нөөсэлэгдөө, — гэжэ бригадые хүтэлбэрилэгшэ Цырен-Доржо Дондокович хөөрэнэ.

Э.БУДАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Яруунын аймаг.

Яруунын аймаг.

ЗУРАГУУДДЭЭРЭ: тогоошон
Г.М.Дашиева; нэгэдэхи классай
тракторист В.Ц.Жалсанов.

АВТОРАЙ фото.

ТӨНШЭДЭЙ УРМАШУУЛХАДА...

Ухажыг сабиалангаар тон
Тэрэнь нариихан гол
экнэндээ ой модоной,
түгшээ пугуын забхараар
Тэрээн дээрэхээ жэл
үбэншье багашаг
Нэгдэндо бүхдөө 11
центнер үбнэтэй
түгшээ ороо хэн.

—Урда жэлүүдтэ үбнэ
түгшээ баа, голтулзб сенаж,
горитой бэлдэхэд,
модондо буйлуулжа малдаа
үбэлжээдэг байгаадаи.
Модондо боломо ношо дуран

соогоо буйлуулхын аргагүй, мүн
сенаж, силосшые ехээр
нөөсэлхэнь бэрхэтэй болоод
байна. Эдэ бүгдэйн гаргашань
айхабтар ехэ юм. Тиимээхэ
найдаха юумэн үбхэн болоно.

Энээн дээрээхэ түбхын түрүүн
үбхэээ хайн шанартай абаха
хэрэгтэ онсо анхарал
хандуулаагүйдэмнай аргагүй
болоо. Тиигэжэ энэ жэдээ
үбхэшэдэй зсвонуудые
гансашье ехэ тэжээл
нөөсэлхэнэйн түлөө бэшэ,
илангаяа тэрэнээ хайн

шанартайгаар бэлэдхэнэйн
түлөө тусгаар урмашуулах гэж
шийдээд, — гэж энэ "Искра"
колхозой ахмад экономист
Л.М.Трифонов хөөрэнэ.

Ж.Шижээлхэдэ, энэ жэлдэ үбнэ хуряалгада хүдэлхэн звенонуудай тэрэнээ гол түлээ нэгдэххи, классай шанартайгаар абаа хааны, үбнэнэйн центнер бүхэндэ 800 түхэриг түлэнэ. Хоёрдохихи классай шанартай үбнэнэйн центнер бүхэндэ 750 түхэриг, гурбадахихи классайхид—560 түхэриг түлэгдэдэг. Юрэдөөл хайн шанартай үбнэ бэлэдхэлэн зон элдэб нэмэлтэ түлбэриэйн хамта үбнэнэйн центнер бүхэнэй түлөө 1000 түхэриг абана. Гадна үшөө үбнэ ехээр нөөсөлбэл, тэрэнэйнгээ 1000 центнер

“Буряад үнэн-96”

“ЗАХИЛ ХЭБЭ ГҮТ?”

Холо захын нотагта ажагуудад бидэнэр, үбгэд, хүгшэд, үбэлэй хүнийн утада “Буряад үнэн” газетээс уншажа, сэдхэлээ ханадаг, һонирхолтой статья, корреспонденцинүүдыень зүбшэн хэлсэдэг гээшэбди. Мүнөө ажалгүй залуушуул сэдхэл бодолыгмнай зобооно. Олон үхибүүтэй залуу айлууд хилээмэнэйшье мүнгэгүйдэнэ, үхибүүдыень харахада, хайратай.

Бидэнэр, пенсионернүүд, үглөөгүүр эртэ үхэр малаа бэлшээридэн, туухадаа, хээрэ талада уулзаа, үдэрэй һониниие хөөрэлдэдэгбди. "Бураяд үнэн" газетэдээ захил хэбэ гүт?"—гээд уулзаһан үбгэд, хүгшэдһөөс илбирходогбди.

Уланхаан няутагта ажагуудад Цэцэг Сонголова, Бимба Раднаев, Игорь Дондунов, Дарима Дондунова гэгшэд бусадхаа түрүүлэн ерэхэ жэлдэ түрэл газетэдээ захил хэһэн байна.

Б.ХАРНАЕВ,
пенсионер.

Хурамхаанай аймаг.

АШАТА ХЭРЭГТҮЙНЬ ЕХЭ

Хаа хаанагүй, үдэр хүнигүй юумэнэй сэнгүүд өөдөө ургана. Газетэнүүдэй сэн баһал нэмээ. Тиигэбэшье "Буряад үнэн" газетэ республикын бусад газетэнүүдхээ нэгэ заа доогуур сэнтэй байна. Манай Оронго нютагаархид аймаг соогоо бүхы газетэнүүдхээ олоор "Буряад үнэн" газетэ захижа уншана.

Энэ газард арайдаа уран үгэн зохёолгүй, ашидуушан хугжэмшэдые, уран зохёолшо_д болон уран зураашадые, хургуулинуудай нуралсалай ажабайдалые, хүдөөгэйхидэй хүндэ хүшэр алхамуудые бэшээгүй, ханалаа табяагүй нэгэшые дугаар байхагүй.

“Буряад үнэн” ашаар хэды олон үеын оюун бэлэгтэн, уран бэрхэ, улад зондоо хүндэтэй зохёолшод ургана, хүгжэнэ гээшэб! Урданай ёно заншалнуудые хэргэнэ бадаруулна, туужа домогуудые шудална. Мүнөө буряад арадайнгаа хуби заяан тухай бодохо, хэлэ бэшгэ болон түрэл “Буряад үнэн” газетээ аршалха, ханаагаа хандуулха асуудал газаамнай хүржэ ерээд байна. Энэ талаар олон буряад зонтой Түнхэн, Сэлэнгэ, Хяагта, Зэдэ болон бусад аймагуудай ажалшад, үбгэд, хүгшэд “Буряад үнэн” газетээ үсөөнөөр захиша гэжэ газетчнээ мэдэбэб. Мини ханаадаа, хүдөөгүй захиргаанууд өөлэдынгөө хэлхэе холбооной тахагуудай холбоо барисаагүйгөөр ажаллана гэжэ тэмдэглэхээр байна. Мүн “Үнэн” газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэд дээрэ дурдагдахан аймагуудта уншагшадтай, хүдөөгүй бэшгэшэдтэй болохоёо ехэшье оролдоногүй гэшэ гү гэжэ ханамаар. Бидэнэр нютатай засагтай, Оронгынгоо хэлхэе холбооной тахатай үгээе ойлгоосожо шаданабди гэжэ ханагшаа! Мүнөө жэлдэ хэлхэе холбооной байшан хэльбэн захагдаа. Хэблэл тараадаг зургаанһаа 4 шэнэ велосипед почтальонуудта үгтэнхэй. Оронго һуурин ехэ, хоёр хуби боложо тахардаг, үйлсэнүүд бэе бөөнхэ холуур тарашанхай юм. Наяхан бидэнэр захиргаанай дэргэдэ сугларжа, 1-дхи, 2-дохи бүлэгэй дайнай болон ажалай инвалидуудта, ганса бэе үбгэд, хүгшэдтэ 15 хэнэг “Буряад үнэн” газетэ захиша тогтоол абаабди. Энэмнай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай Агууехэ Илалтын 50 жэлэй ойдо зорюулан хэмжээ ябуулгануудай программы, нэгэ зүйл болону. Хүдөөдэ шиидхэгдээгүй асуудалууд үдэрһөө үдэртэ олошорно, тэдэнэрэй зариманинь бидэнэрһээ дулдыдалагүй шахуу. Тиигэбэшье хүнэй сэдхэл баярлуулжа, дуратай газетыень захижа, арга шадалаараа зондоо туһалнабди. Иимэрхүү арга боломжонууд нютатуудай захиргаануудта олдохол байха, тээд тэдэнэрэй хүтэлбэрилэгшэдһөө энэ хэрэг ехэнхидээ дулдыдана бшуу.

Р.ЖАМБАЛОВА,
Оронгын хүдөөгэй захиргаанай
зайһанай орлогшо.

бүхэнэй 20 процентнь
звенонуудай гэшүүдтэ өөһэдтэнь
үгтэдэг.

Урмашуулгын ийм онол арга хэрэглэнэнийн ашаар колхозой үбэшдэй оньхожоруулагдамал звенонууд (даагшадын Ф.В.Власов, Т.К.Абрамов, В.Е.Трифонов) энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо ехэшье, һайншье шанартай тэжээл нөөсөлөөгэж эхэлэхээр. Бүхдөө мүнөө 13 мянга шахуу центнер үбшэн һүрилэгдөөд байна. Үшөөшье эндэ тэндэхээ суглаулжа абаха үбшэн бии. Ажалай түлбэрийн яһала һайн байхадань үбшэндэ ябаһан механизаторнууд Н.С.Афанасьев, И.А.Борисов, Н.Г.Рокочий, А.В.Васильев, А.Е.

Родионов, Н.Ф. Колобов,
И.И.Шитин, Я.И.Зайцев, А.П.
Давыдов болон бусад
савбаландаа гаранан түрүүшын
үдэрхөө үбнэ хуряалгын
аүүрэтэр бүтээсэ хэхэтгээр
хүдэлжэ, илангаяа ажалаа хайн
шанартайгаар хэхэ гэжэ
оролдоо.

Гадна Хүйтэнэй, Надеинэй үйлдлээд сабшаалга, хуряалга дээрэ гансал трактор, машина хэрэглэхэ гэжэ оролдоогүй, үлбэний найнаар, ехээр ахтаха талын хаража, энэ жэлд хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ сабшаалангай ногоо гар хажуураар сабшаа хуряагаа.

С.ТЮЛЮКИН.

Тарбагатайн аймаг.

Адууна малда - элбэг тэжээл

ҮШӨӨЛ НАЙСА НЭМЭЭХЭ АРГА БИИ

Бүри хая гэхээр лэ хүдөөгэй сабиалан дээгүүр трактор, машинануудай хүнхинөөн үглөөнөө үдэшэ болотор таһараагүй, халуун хүдэлмэри бусалжа байһан наа, мүнөө ажалй эршэ эли бодо нуларжа байна.

Намар хожомшоо тээ, хээрнй ногооной хагдарха тээшэ диилэнхи олон ажахынууд үбһэ абаха түсэбөө дүүргээ, дүүргээгүйшье наа, энэ хүдэлмэриэ бага багаар зогсоожо эхилдэг ха юм даа. Энэнь нэг талаараа зүбшье тү гэхээр. Шэмэ шүүһээ гээнтэнэн ногоо, хагдарһан үбһэ сабижа, хуряжа, хүсэ гарһанай аша үрэ багашаг болоо бээ. Гэбэшье нүгөө талаараа хүдөөгэй бүхы ажахынуудай урда хүшэрхэн, нилээд ута унжагай үбэл хүлээжэ байна бишүү. Энэ үе соо оло мянган адууна малда ехэ үбһэ тэжээл хэрэгтэй. Аргатайлаан, мүнөө үедэшье бага хагдарһан ногоошье сабижа абабал, тэжээлэй нөөсэ бага багааршье нэмэжэл байха наа даа.

Тэрэ муртөө олохон аймагай ажахынууд үбһэ бэлдэхэ түсэбөө наал хахадлаа ха юм. Сентябрьн 15-най мэдээгээр республика соо бүхыдөө сабиагдаха ёһотой 370,7 мянган гектар сабиалантай 263,1 мянган гектарынь сабиагдаа. Үшөөл 100 үлүтэй мянган гектар газарай ногоон ойроо хүртөөгүй һууна. Энэнь хуу сабиагдаашьегүй наа, адагын 50-60 процентнь үбһэ абахаар муу бэшэ ургасатай газар байхал аабза.

Гадна байгша ондо хуряагдажа абтахаар хараалагдаһан 287,5 мянган тонно үбһэнэй оройдоол 175,246 тоннонь һурилэгдөө. Нёдондо энэ үедэ 139,585 тонно үбһэн абтаад байгаа. Тийгээшье үнгэрһэн жэлдэ бүри октябрийн тэнгһээ үнгэртэр олохон аймагуудта үбһэ тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ ха юм. Энэ жэлдэшье тэжээл бэлдэхэгын нилээд оройхон болотор ябуулха арга боломжо баһал бии.

Энэ жэлдэ олонхи аймагуудай ажахынууд шэмэтэ тэжээл

(Хүдөө ажахын шэнжэлэл)

сенаж, силос дараха хүдэлмэриг удаанаар ябуулна гэжэ оло дахин тэмдэглэе һэмди. Үнгэрһэн долоон хоног соошье тэрэнэйнь нөөсэ өөдэтэй нэмээгүй. Бүхыдөө 106 мянган тонно сенаж, 169,4 мянга шахуу тонно силос дарагдаа. Нёдондо энэ үедэ 138,1 мянган тонно сенаж, 270,4 мянган тонно силос нөөсөлгдөөд байһан. Олохон ажахынууд һу наалингаа малые ехээр үсөөлөөд байхадаа, шэмэтэ тэжээл бэлдэхэһэнэй хэрэггүй болоо, гаргашань ехэ гээд, энээндо тарихан

ургамалнуудаа юрын зелёнко болгожо абаха гэнэ гү, янаб?

Байгша ондо республика соо оройдоол 7 аймагта витаминтай ногооной гурил бэлдэхэгдэжэ, бүхыдөө 1094 тонно гурил татагдаа. Хяатгын аймаг 350 тонно, Бэшуурэй - 167, Кабанскын - 157, Тарбагатайн 150 тонно тиймэ тэжээл нөөсөлжэ абаа.

Бүхы дээрээ тэжээлэй нөөсын үшөөл багашаг, олонхи аймагуудта малай услово толгой бүхэндэ оройдоол 2-ноо 4 хүртээр центнер тэжээлэй единицэ болохо үбһэ, сенаж, силосой бэлдэхэгдээд байхадаа, энэ хүдэлмэриг зогсоохонь үшөөл эртэ гэжэ ханахаар.

Редакцийн социально-экономическа таһар.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДА Малай тэжээлэй хэр абтажа байһан тухай

1995 оной сентябрийн 15-най мэдээн
(Хараалагдаһан түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Үбһэ саб-шалга	Үбһэ ху-рлалга	Сенаж даралга	Силос даралга	Тэжээлэй нөөсын ус-ловно тол-гой бүхэндэ хүртээ (центнерээр)
Прибайкалийн	81	81	402	87	17
Кабанскын	71	93	55	55	12
Тарбагатайн	62	55	76	47	11
Ивалгын	63	58	55	43	11
Хэжэнгын	98	115	38	-	10
Зэдын	75	52	70	23	10
Загарайн	73	40	148	4	10
Сэлэнгын	74	62	42	21	9
Хяатгын	64	51	64	10	8
Хурамханай	91	35	61	15	7
Бэшуурэй	66	78	38	62	7
Хойто-Байгалай	62	80	-	-	7
Хорин	64	70	18	74	7
Мухар-Шэбэрэй	38	69	245	21	6
Яруунын	82	83	60	32	6
Баунтын	100	54	-	-	4
Баргжанай	75	44	18	6	4
Түнкэнэй	69	45	-	-	3
Захааминай	74	34	-	-	2
Ахын	37	61	-	-	-
Республика бүхыдөө	71	61	60	35	7

БАГШАНАРАЙШЬЕ ТЭСЭБЭРИ НАЛАНА

Сентябрь харын түрүүшын үдэр литэ дээрэ хээээшье улаан үнгөөр будагдадаггүй. Гэбэшье ороноймнай олон сая үхибүүд, түрэлхид, багшанар энэ үдэрые Эрдэм мэдэсын һайндэр гэжэ угтадаг, тэмдэглэдэг заншалтай гээшэ.

Апрель хараһаа салингаа абаагүй багшанараймнай коллектив энэ үдэрые ёһотойгоор угтахын түлоо оролдожо, зүрхэ сэдхэлэйнгээ уряагаар хургуулиа бэлдээ. Август соо болодог багшанарай зүблөөнөөр май харынгаа салин абаабди. Энээнһээ урда иимэ ушар хээээдэшье байгаагүй. Оршон байгша хүдөө ажахынхидайнгаа, мүн бүхы гүрэн түрэ соохи хүндэ хүшэр экономика байдал харанабди.

Зүгөөр хэды хүлээбэшье, саашадаа тэсэхэ аргамнай халажа, һайн юмэндэ найдаха найдалнай бага боложо байна хэбэртэй. Юуб гэхэдэ, эрдэм хуралсалай талаар байдалаа илангаяа ехээр муудажэ байхыень харанабди, мэдэнбди. Багшанарай салин бага байхаһаа гадна, хэди хараар удааржа үгтэнэ. Хургуулийн

наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй эмхинүүд хаагдана. Мэргэжэл түгэс багшанарай шэлэһэн ажалаа орхихо баатай болоно. Шэнэ хургуулинуудые барихаһаа байха, урдын хургуулинуудаа заһабарилха аргамнай мухардана.

Өөрынгөө хургуули тухай хэлэхэдэ, зунай үедэ дулаа дамжуулаха сорго, батареинууд заһабарилгадаа. Арга шадалайнгаа зэргээр шэрдэхэ, будаха хүдэлмэри хэгдээ. Энэ ажалда туһалһан түрэлхидтэ, хурагшадта, багшанарта баярые хүргэнэм.

Хүйтэн болотор үшөө хэхэ юумэн ехэ. Хургууляа эхилээдэшье байһан наа, мел, сонхын шэл, саарһан, лампочка гэхэ мэтэшлэн олон юумэ дутагдажа зобонобди.

Мүнөө байһан юумээ хямгадагты, гамнагты гэжэ хурагшадтаа хэлэхэдэ гадна, удаадахи жэлдэ юунэй болохонь үшөө мэдэгдэнэгүй.

Дэлгүүрэй харилсаанда оролгын үсын бэрхшээлһээ гадна, хуулинуудай нарижуулагдаагүй, мүн хуули бээдүүлхэ тодорхой гуримуудай үгы байһанһаа болон эрдэм

хуралсалай үзэл сурталай тодорхойлогдоогүй байһанһаа, мүнөөдэрэй хүндэ хүшэр байдалда эрхэ бэшэ оронобди.

Россин Федерацийн Президент Б. Н. Ельцинэй "Эрдэм хуралсал тухай" 1-дэхи дугаарай Зарлиг гаргахадаа, ехэ найдал түрүүлэе бэлэй. Тэрэнэй һүүлдэшье Зарлиг, Хуулинууд олоор абтаа, гэбэшье Россин Президентын 1-дэхи Зарлиг хүсэндөө оронгүй, хүдэлэнгүй, саарһан дээрээ үлэшөө. Гэбэшье хургуулимнай һүүлшынгээ амяар хүдэлнэ, тээд хүдэлхэ ёһотойшье. хургуулигүйгөөр гэрэлтэ һайханерээдүйдэ найдал байхагүй.

"Россидахи эрдэм хуралсал 2000-дахи он болотор хүгжөөхэ федеральна программы" мүнгэ хангаар хангалга дэмжэхэ

тухайгаа Россин Правительство мэдүүлһэн гээшэ. Энэ федеральна программа хадаа республика доторнай эрдэм хуралсалые нэгэ жэгдээр хүгжөөхэ гол үндэһэн боложо үгэхэ байна.

Багшанар тээшгээ гүрэн түрүмнай нюураараа эрьежэ, ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ, хургаха хэрэгтэ анхаралаа хандуулаа, туһалаагүй сагтань саашадаа һайн юумэ хүлээхэ аргамнай халана. Тиймэхээ бидэ, манай хургуулийн багшанар, бүхэроссин багшанарай буһалгаанай хажуу тээ байхагүй, дэмжэлсэхэ гэдэн шийдхэбэри хамтадаа хэлсэжэ абаабди. Зунай 3 харын салин мүнөө болотор абангүй, ажаллажа байһан хүмүүжүүлэгшэд болон багшанарые түрэлхиднайшье дэмжэлсэхэ байха гээд ханагдана.

С. БАНЗАРАКЦАЕВ,
Харганагай дунда
хургуулийн директор;
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С.
Банзаракцаев.
Т. НИМБУЕВАЙ фото.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
"БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ГҮРЭНЭЙ
РЕСПУБЛИКАНСКА БЮДЖЕДНЭЭ ГАДУУРХИ
ЖАСАНУУД ТУХАЙ" БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН
ХУУЛИИЕ ДАХИНАА ХАРАЖА ҮЗЭНН ТУХАЙ

Буряад Республикын Президентын бусааһан "Буряад Республикын Гүрэнэй республиканска бюджетдээ гадуурхи жасанууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:

1. "Буряад Республикын Гүрэнэй республиканска бюджетдээ гадуурхи жасанууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

2. Буряад Республикын Президентын буруушаалгануудые хаража, найруулагдаһан "Буряад Республикын Гүрэнэй республиканска бюджетдээ гадуурхи жасанууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

3. Гараа табижа, арад зондо дуулгахын тула Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол "Буряад Республикын Гүрэнэй республиканска бюджетдээ гадуурхи жасанууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
М. И. СЕМЕНОВ

Улаан-Үдэ хото.

1995 оной сентябрийн 6.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
"БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРХИВАЙ ЖАСА
АРХИВУУД ТУХАЙ" БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН
ХУУЛИИЕ ДАХИНАА ХАРАЖА ҮЗЭНН ТУХАЙ

Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:

1. "Буряад Республикын Архивай жаса ба архивууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

2. Гараа табижа, арад зондо дуулгахын тула Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол "Буряад Республикын Архивай жаса ба архивууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
М. И. СЕМЕНОВ

Улаан-Үдэ хото.

1995 оной сентябрийн 6.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
"БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН 1996 ОНОЙ
РЕСПУБЛИКАНСКА БЮДЖЕДЫЕ ХАРАЖА ҮЗЭНН
БАТАЛХА ГУРИМ ТУХАЙ" БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН
ХУУЛИИЕ ДАХИНАА ХАРАЖА ҮЗЭНН ТУХАЙ

Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:

1. "Буряад Республикын 1996 оной республиканска бюджетдээ гадуурхи жасанууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

2. Гараа табижа, арад зондо дуулгахын тула Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол "Буряад Республикын 1996 оной республиканска бюджетдээ гадуурхи жасанууд тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
М. И. СЕМЕНОВ

Улаан-Үдэ хото.

1995 оной сентябрийн 7.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
"БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ,
ШЭТЫН ОБЛАСТНОЙ ДҮҮМЫН БА АГЫН БУРЯАДАЙ
ОКРУЖНОЙ ДҮҮМЫН — АГЫН БУРЯАДАЙ
АВТОНОМИТО ОКРУГОЙ ПАРЛАМЕНТЫН
ХООРОНДОХИ ХЭЛСЭЭ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:

Буряад Республикын Арадай Хуралай, Шэтын областной дүүм, Агын Буряадай окружной дүүм, Агын Буряадай автономитой округой Парламентын хоорондо 1995 оной июнийн 30-да Улаан-Үдэ хотодо гар табигдаһан хэлсээ баталха.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
М. И. СЕМЕНОВ

Улаан-Үдэ хото.

1995 оной сентябрийн 7.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
"БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ
СОВЕДЭЙ ГЭШҮҮНИИЕ ХУНГАХА ТУХАЙ

"Буряад Республикын Арадай Хурал тухай" Буряад Республикын Хуулийн 10-дахи статийтай зохилдуулан, Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:

Шийшкөөсө хунгуулийн 44-дэхи округоо депутат Владимир Ильич Молоков Буряад Республикын Арадай Хуралай Советэй гэшүүнээр нюусаар дуутаа үгэлгын дүнгүүдээр хунгаха.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
М. И. СЕМЕНОВ

Улаан-Үдэ хото.

1995 оной сентябрийн 7.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
"БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ ХУРАЛАЙ
ТООЛОЛГЫН ПАЛАТА ТУХАЙ" БУРЯД
РЕСПУБЛИКЫН ХУУЛИИЕ ДАХИНАА ХАРАЖА
ҮЗЭНН ТУХАЙ

Буряад Республикын Президентын бусааһан "Буряад Республикын Арадай Хуралай Тоололгын палата тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Арадай Хурал ингэжэ тогтооно:

1. Буряад Республикын Арадай Хуралай Тоололгын палата тухай Буряад Республикын Хуулийн 2, 7, 20, 22, 24 болон 26-дахи статийтай зохилдуулан, Буряад Республикын Президентын буруушаалгануудые хаража, найруулагдаһан "Буряад Республикын Арадай Хуралай Тоололгын палата тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

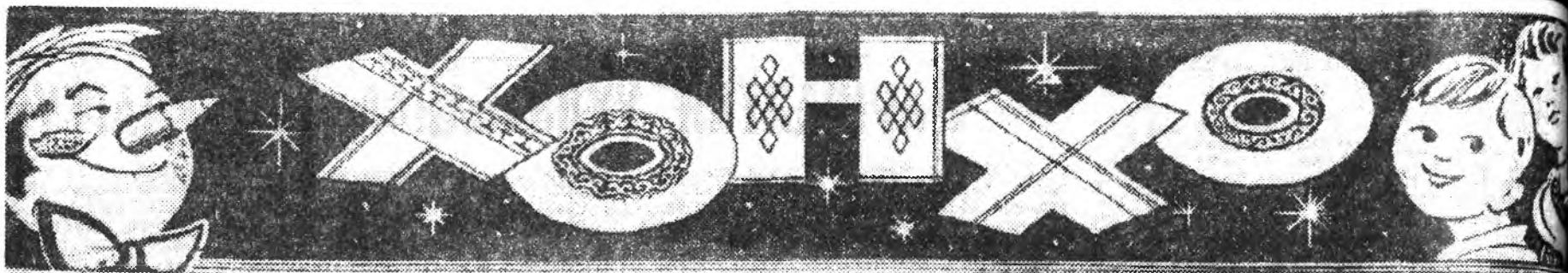
2. Гараа табижа, арад зондо дуулгахын тула Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол "Буряад Республикын Арадай Хуралай Тоололгын палата тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

3. Гараа табижа, арад зондо дуулгахын тула Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол "Буряад Республикын Арадай Хуралай Тоололгын палата тухай" Буряад Республикын Хуулиие дахинаа хаража үзөөд, Буряад Республикын Президентын буруушааһы 5-дахи статий бэшын дэмжэхэ.

Буряад Республикын Арадай Хуралай Тогтоол
М. И. СЕМЕНОВ

Улаан-Үдэ хото.

1995 оной сентябрийн 7.

ҮХИБҮҮДЫЕ ҺАЙН ҺАЙХАНААР ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

Харата, гүрэтэ харша балмад этэгээдүүдэй эб хамта намые хандаргажа, зүблэлтэ засагые унагааһанай эсэстэ залуу үетэнэй холбоонууд болохо пионерэй, комсомолой эмхинүүд үгы боложо, үхибүүдые, манай арюухан ерээдүйе, зүб мүрөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгэй орхигдоһониины халаглахаар юм. Энэ тон шухала харюусалгатай үйлэ хэрэгые Эрдэм һуралсалай министерство, олон түмэн багшанар гар дээрээ дажа абаад, мүнөөнэй хүшэр хүндэ эрхэ байдалда нилээд үрэ дүнтэйгөөр урагшалуулжа байна. Энэ талаар бидэ сагаан сэдхэлтэй, урагшаа ханаатай багшанартаа доро дохинобди.

Үзэл сурталай ажал ябуулгые мэдээсэл тараадаг эмхи зургаанууд үдэрһөө үдэртэ ябуулжа байдаг. Теэд бидэ тэрэ ажалыень балай анхардаггүй гээшэ хабди гэжэ һананаб. Үнэн дээрээ журналистнуудай оролдолго сэгнэшгүйгүгү ехэ. "Буряад үнэн" һонин арба гаран жэлдэ һара бүри "Хонхо" гэгһэн хуудаһа үхибүүдтэ зорюулна. Энэмнай оршон үедэ ном хэблэхэ талаар бэрхэтэй байдалай тохёолдоод байхада, багашуудда зорюулагдаһан уран зохёолой, публицистическэ нимгэхэн ном болоно

гээшэл.

Тиһхэдэ ерээдүйн халааниие сэсэг мэтэ магналханаар ургуулха хэрэгтэ уран зохёол, хүгжэм дуун, зүжэг ехэхэн удха шанартай. Үхибүүдтэ зорюулһан зохёол бэшээгүй поэт, прозаик, драматург, дуу зохёогоогүй нэгэшые композитор манай Буряад орондо байхагүй.

Теэд һүүлэй үедэ уран зохёолой ном гаргахань тон хүшэр болонхой. Харин "Байгал", "Хараасгай" сэтгүүлнүүднай, халта удаараашые хаа, гаража, багашуудда зорюулһан шүлэг дуунуудые, найруулга онтохонуудые хэблэжэл байна ха юм! Гэхэтэй хамта республикымнай Соёлой министрствын зүгһөө гаража байдаг "Репертуарна хуудаһанай" зогсоогдоошонь халаглахаар байна. Хэрбээ Эрдэм һуралсалай министрствын эдэрхи үүсхэл гаргажа, үсөөншые дуунуудые нототойгоор саг сагта хэблэжэ байгаа һаань, ямар һайн һааб!

Иигэжэ мүнөө үе сагта үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ олоороо аха аргаараа оролдолго хэшээлээ гаргадаг һаамнай, залуу үетэмнай захигүйгүгү ехэ баяр хүргэхэ бэлэй.

Гунгаа ЧИМИТОВ,
Буряадай арадай поэт.

ХОЁР БАС

УУШХАН

Нэгэ холын нютага (Нэрлээдш эндэ яалай Харуу хонгтэг хамгатай Хамбышан байгаа һэн ха Олон хонгоор ябахад Гэртээ үгэлһэн эхээс Гэргэнтээ орхидог һэн Хамбышамнай хамгатай Харуу хонгуурын мэдэл Яагаа һаа, хайрата эжлэ Ядарада оруулахгүйе ба

дэ. "Эжидэм бараг һайн хон Эдуюлхэ гэггэн бэшэ" гээ Аянда ябадаг Хамбышан Аятай арга ханаһан гээ. - хамгай биш ябахан һайн байгш даа, хатанай Эндээ миний үгдэ Эдээ хонд бэлдэхэдэ, Уушха шаналсаад, эжлэ Урда габиха байгаарай. Гэжэ захиад, Хамбышан Гэртээ дорюун гараа ба Харуу хамгатай Хамбышан Харинаа бусажа ерээд Хайшаа байгаа юм ааб гэ Хайрата эжлэ хараба ба Арга мэхэ һанаашан Ашатай туһатай байба ба Эжын бүри таргалан Энхэ эдүүр байгаа ба Хүнгэн уушхан тогон соо Хөөрн, хөөрн бусалдаг Хамаг шүлээнэй тоһые Халман бөөдэ шүлээнэй Басниин удха тобишоломь Балбаад, жажалаад яаха Харуу хамгатай хүнүүдэ Хандахачин.

Энэ Хамбышан шүлгээр Эдэб эдэ бү таргыл, хамгай аштан жэнгэр һайсахан һурдаг байгш

ХОЁР ЭЖЫ

Хүдөө нэгэ нютага Хүршэ хоёр жаахан хүбүр Наадажа байгараа, Наншалдаба һэн ха Гэнтэ нэгэ нүхэрэйн Гэгэхэ абан дууддаба. Уйлаһан хүбүүнэй эхэ Ушаргүй гүйжэ ерээд, Хамта наадаһан хүбүр Хараажа, хашхаржа оробо "Холтоһон хумахи даһаа, Ходоол хүбүүем гасалһанай Аба, эжлэеэ һажаажа, Абааштай гээшэи аргагүй. Хуумаан шэхлэи хуу татаһа Хулиган гээшэи!" Хараалһан хүбүүнэй эхэ Харайжа мэнэ ерээд. "Хүршэ, ехээр бү годоорой Хүбүүемни юун гэжэ Хахархай аман бийл гэжэ Хараажа, хашажа байһанай Хажуугаарнь үшөө ман туй Хайшаахан юумэ хэлһэн Гэжэ ташаагаа тулаа, Гэдэһээ түлхылгэн байба. "Хараахаб! Шэхлэи мушга Хара барнааг, Наадажа байһан хүбүүем Налижа, сохижо уйлуулһа Гэжэ баһал урдаһаань Гэдһэн байжа ганирба. "Хумхаархана ши боли! Хулиган, барнааг гэжэ Хүнэй үхибүү харааха Хүйхэр эмэ байнаш даа. "Өөрөө ши ямарбиш! "Өөхэн тулам болошоод, Өөдэрхэхэ ханаатай гүшэ Өөнтэгшэ модон шүүрхэ! "Харин өөрөө хэн аа да, Халдажа намда оробобин Хатайрдаһан хашара! "Хатаһан борсол! "Эжлээр, болиг, бү хэралд эбтээ бидэ ороолди. Хамта наадажа байһанай Харанагүй гээшэ гүт! - гээ Хонгор уринаар энээдэ, Хоёр хүбүүд хэлбэ. Үннэй эбтээ оройон Үхибүүдэ харахада, Хэрэлдһэн хүршээр Хэмгүй ехээр эшэжэ, Аниргүйхэн, улайһан, Абяагүйнүү байгаа һэн Түрэлхидтэ тус баснига Түбхүн түрүүндэ зорюулһа Үхибүүдэ үмөөржэ хараха Үлүү гэжэ һануулаб.

Г. ЧИМИТОВЭЙ ХҮҮГЭДТЭ ЗОРЮУЛЖА БЭШЭНЭН ИИМЭ НОМУУД БУРЯАДАЙ НОМОЙ ХЭБЛЭЛДЭ БАРЛАГДАА

1. "Манай колхозой үхибүүд". 1955 он.
2. "Сэсэгхэнэй нүхэд". 1959 он.
3. "Мэхэтэй Шангаган". 1962 он.
4. "Бэрхэ Бата, эрхэ Батаадай". 1965 он.
5. "Эжын һайндэр дүтлөөл даа". 1967 он.
6. "Наран". 1968 он.
7. "Ёлкымнай гоё гээшэн". 1970 он.
8. "Гурбан дэбтэр". 1979 он.
9. "Бахын ханаан далайга". 1982 он.
10. "Би космонавт болохоб". 1989 он.

Г. ЧИМИТОВЭЙ ҮХИБҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАН ОРШУУЛһАН НОМУУД

1. С. Михалков. "Ленинэй музейд". Поэмэ. 1951 он.
2. Н. Носов. "Витя, Малеев һургуулидаа ба гэртээ". Туужа. 1953 он.
3. С. Михалков. "Шүлэгүүд". 1954 он.
4. С. Маршак. "Мистер-Твистер". Поэмэ. 1954 он.
5. А. Барто. "Звенигород". Поэмэ. 1955 он.
6. А. С. Пушкин. "Поп ба тэрэнэй зараса Балдаа тухай үлгэр". 1958 он.
7. Г. Х. Андерсен. "Онтохонууд". 1960 он.
8. Г. Скребницкий. "Ойн суурьян". Туужа. 1970 он.
9. С. Михалков. "Баснинууд". 1973 он.

ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭНЬ

ДАРХАН

һургуулиингаа мастерскойдо
һурагша хүбүүд дуратай юм.
Багшадаа заалгаад дархалдаг лэ
Барандаа урматтайгаар.
Шэрдэмэл шэрээ, һандай,
Шэллэмэл таг, адыар,
Урлахадаа, уран үхибүүд
Угаа бэрхэ шадабаритайл.
Дамба Жаргалов нютагтаа
Дархан гэжэ суурханхай.
Алха, хүхэ барижа,
Ажалладаг болонхой.
Дамба хүбүүн түрүүтэй
Дархашуулһан найр дээрэ
һайхан һэеы гэр табяад,
һайшаал магтаалда хүртөө лэ.

Зурагын Эржэн НАМЖИЛОВАГАЙ (Буряадай багшанарай институтудай 3-дахи курсын оюутан).

Ара Байсын хүндыһөө
Алһа һалхин наашалба.
Аяншадта хүндэрэн,
Амаргүйгөөр аашалба.
Зорёон хүгтэй
шогтойгоор
Зоной малгай хуулаба.
Харгын тооһо шоройгоор
Хамар, амынь зуураба.

Тоомгүй һалхин

Хүхюун, тоомгүй
һалхинай
Хүсэ шадал буураба.
Хүхэ торгон ногоондо
Хүрмэлдэшоод дуураба.

БОРОО

Газаа гэнтэ бороо
Гани галзуу ороо.
Галуун, миисгэй, нохой,
Гахай, тахья нороо.
Тэты, тэты! Бороо
Тэнсэлгүйгөөр ороо.
Шура басаган гэрһээ
Шүхэр абаад ерээ.
Шүрдүлдэс норошоод

Шүхэр доронь хороо.
Дуһаагүйдэ ёһоор,
Дулаасабал гоёор.
Газаа тэнгэри сэлмээ,
Гараад наран жэгнээ.
Хани нүхэд жаргаа,
Хамта эбтэй наадаа.
Агаар одоо хэды
Арюун бэ даа, мэдыг!

АРБАН ХОЁР ЖЭЛ

Арбан хоёр жэлэй
Аха зах
Ама сагаан хулгана.
Айл бүхэндэ ехэ
Аша туһа
Асардаг лэ үхэр жэл.
Адар хүдэр хадаа
Амитадые
Айлгадаг даа агуу бар.
Шэрэнгидээ эзэн,
Шэхээр ута,
Шэггүй хурдан туулай жэл.
Дээдэ тэнгэринээ
Дээбэриние
Дэжэгэнүүлһэн дуутай луу.
Ушараа һаа, айхаар,
Угаа сэсэн

Ута дээһэн могой жэл.
Хүдөө холо харайн,
Хүлэг болоош,
Хүнэй хани морин жэл.
Хамбы ехэ ноһоор
Хамаг зоноо
Ханаанаш даа, хонин жэл.
Хүндэл адли зантай
Хүрин улаан
Хүнгэн тэршээ бишэн жэл.
Доронь сагаа мэдээд,
Дорюун шангаар
Донгододог тахья жэл.
Хотон соогоо суутай,
Хон-хон дуутай,
Хонгор һайхан нохой жэл.
Газаа газар малтаад,
Гамнан татаад,
Гангинадаг гахай жэл.

ДУУЖУУ

ТОНШУУЛ

Хүжэмынь Анаголий
АНДРЕЕВЭЙ

Угээр бододог,

Угээр мэдэдэг,

Бээр жаахан

Бурд дархан

Тоншуул, тоншуул

Тонгон тоншоол,

Тонголтойгоор

Тонгон тоншоол:

"Тоншон гэхэдэм,

Толгойм үбдэнэ,

Тоншоогүйдэм,

Гэдхэм үддэнэ".

Хатуу хүйтэндэн,

Халуун нарандан

Ажал хэхэ

Абьасехэл...

Тоншуул, тоншуул

Тонгон тоншоол,

Тонголтойгоор

Тонгон тоншоол:

"Тоншон гэхэдэм,

Толгойм үбдэнэ,

Тоншоогүйдэм,

Гэдхэм үддэнэ".

НАЙРХУУ

ШАНДАГАН

Хүжэмынь Юрий

ИРДЫНЕЕВЭЙ

Одоотанил болоеы,

Обогнэрэм Шандаган.

Амтадһаа илгарма

Баримни шанга юм.

Хүбшэ ой соо хүхюухэн,

Хүбшэ зөөлэн,

Хүбнэгхэн.

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хүбнэгхэн

Хоншуу сэбэр агаарта

Холуур зайдаг

болонхойб.

Зантан хүхэ шоноһоо

Заахаш айхаяа

болинхойб.

Эндэ шонын ябаа наа,

Элэг наадан болгохоб.

Хүхээд үшөө ерээ наа,

Хүлээд, зада сохихоб.

УХИБУУД
НААДАНА

Хүжэмынь Сергей

МАНЖИГЕЕВЭЙ

Жаахан шуумар горхон

урдана,

Жалга соогуур яаран

урдана.

Жаахан хүүгэд тэндэ

наадана,

Шааян-шууян, хүхин

наадана.

Үндэр дээрэ наран

миһэрнэ,

Ухибүүды хайрлан

энхэрнэ.

Үлгэн дайда ямар

хайхан бэ,

Үдэр бүри улам

гайхалтайл.

Тэдэ хүүгэд дуугаа

дуулана,

Тэнгэрниэ магтан

дуулана.

Зүлгэ дээрэ һуужа

наадана,

Зүүдэн шэнги наада

наадана.

БУРГААН
МОРИД

Хүжэмынь Баяр

ДОНДОКОВОЙ

Уйлсые уруудан,

Ухибүүд гүйлдэшоо.

Эмээллээд моридоо

Энеэлдэн мордошоо.

Бургаан моридынь

Булгижа мэдэнэ.

Унажа бодоһоор

Урагшаа дүүлнэ.

Унагад олоороо

Урилдан наадана.

Талаараа, нугаараа

Табжархай табина.

ДУУЖЭН

Хүжэмынь Пүрбэ

ДАМИРАНОВАЙ

Дахиад манаа

дүүжэмнай

Дали дээрээ үргэнэ.

Тэрүү дээрэ сэнхиигшэ

Тэнгэридэ хүргэнэ.

Дүүжэн, дүүжэн,

дүүжэн,

Дүүлиш өөдөө түргэн!

Жэгүүртэйхэн болонхой

Жэргэнэбди шэнээтэй.

Шэнхинээшэ һэбшээхэн

Шэхэндэмнай шэмээтэй.

Дүүжэн, дүүжэн,

дүүжэн,

Дүүлиш өөдөө түргэн!

МҮНГЭН ТАБАГ

Хүжэмынь

Б. НАРАНБААТАРАЙ

Үдэшэндөө газаагаа

Үлын-үлын харанабди.

Дуудан урин шамайгаа

Дуугаа зохёон

дууланабди.

Мүльһэн дээрэхи

Мүнгэн табат,

Яаһан гоёор

Яларнабши!

Хүлэг морёо эмээллээд,

Хүрэн-хүрэн ошоһойбди.

Халуун мэндээр

золгожо,

Хани нүхэд болоһойбди.

Мүльһэн дээрэхи

Мүнгэн табат,

Яаһан гоёор

Яларнабши!

НАРАМНАЙ
ШАРАА

Хүжэмынь Дагба

РИНЧИНОВЭЙ

Үндэрһөө нарамнай

шараа,

Ухибүүд сонхоороо

хараа,

Урдилдэн газашаа

гараа,

Үдэртөө наадажа

жаргаа.

Үнээтэ тэнгэрийн бороо

Үнээрэн гэд гэнтэ ороо.

Ухибүүд һайсахан

нороод,

Урдилдэн, сарай дор

хороо.

УНАГАН

Хүжэмынь Бато

БАЛЬЖИНИМАЕВАЙ

Хоёр хүрмэн

шэхэтэйлши,

Хонгор алаг

нюдэтэйлши,

Торгон магнал

дэлхэтэйлши,

Тугас сүгсы

һүүлтэйлши.

Дабталга:

Унаган, унаган,

тангаршаагаа хааш,

Унахаб эмээллээд

шамайгаа.

Урилдаанда шалгараад,

Урид ерээрэй

шармайгаад!

Ута нарин хүзүүтэйлши,

Уян сомор бээтэйлши,

Буржан хинсхүүр

һамбайтайлши,

Буряад хүлэг угтайлши.

Дабталга:

Дүрбэн хумбан

туруутайлши,

Үргэн дэлжун

оморжуутайлши,

Хатар, һайбар

оодортойлши,

Хангай холын

замтайлши.

Дабталга:

МААДАЙ

Хүжэмынь Владимир

ДАМБАЕВАЙ

Малша айл -

Манай газар

Маадай маараа:

"Маа-маа, маа-маа!"

Маадай маараа:

"Маа-маа, маа-маа!"

Хүнгэн, солбон,

Хөөрхэн маадай:

"Наадаеы!"-гээд,

Намай дуудаа.

"Наадаеы!"-гээд

Намай дуудаа.

Сэсэг, ногоон -

Сэнгүүл зундаа.

Жаахан нүхэд

Жарган наадаа.

БОГНИХОН РАССКАЗУУДНАА

ХҮН БЭШЭЛ...

Гурбатайхан Сэндэмын эжынгээ эбэр дээрэ эрхэлэн
улар, сэннигэй үүдэн түрд гээд, газараа хүнэй орохо
дуудаба.— Муха, буул даа, хүн ербэ хэбэртэй, - гээд, эжынь
газарт табига.Хүбшэгүй гэрэй үүдэнэй нээгдэжэ, нюурай
газарт:— Энэ хүн бэшэл, - гэжэ заахан басаган яаран
баса.

Басагайнгаа юу хэлэһы ойлгожо ядаһан эхэнь:

— Хүн бэшэ юун гэшэб? - гэжэ һураба.

— Энэ хүбүүн эжы! - гэжэ басаган харюусаба.

ХОЁР ХҮБҮҮДЭЙ АХА

Сэрлиг соо ном уншажа һуутарни, хажуудам
дээрэ гурбан хүбүүд ербэ һуугаад, хоорондоо
хэлхэһөөр хооролдэнэ. Тиигэжэ байтараа, энэ

хүбүүдэ бууладана, тоосолдоно. Би өөлшөөһэндөө

хүбүүдэ нэгэ юм һураха, хөөрлэдэхэ гэжэ шиидэбэл.

— Таанадай хэнэһэй ахаб даа? - гэжэ нэрэ юумынь

хүбүүдэ һуулар бээр үндэрхэн хүбүүнь сохон

ахы байгаа ёһотой гэжэ бодоод, тэрэндэ хандан

гэбэл.

— Би- гэжэ бээр дунда хүбүүнийнь омогтойгоор

хуураһадань, нүгөө хүбүүдэнь тэрэндээ

хуураһадань, хүндэлһэншье хэбэртэйгээр аха хүбүүгээ

хуураһадань, хараншоод һууба.

— Хэдэ наһар аха хүмши?

— Агшэ минутаар, - гэжэ дорьбогүйхэнөөр үнөөхи

харюусаба.

— Юу- гэжэ ойлгожо ядан, тэдэ хүбүүдэ һайнаар

хуураһадань, гурбуулаа бэе бээдэ аб адлиханууд эхир

хуураһадань, бэйһынь өбөөрхөдөө, дүшэ минутаар урид

хуураһадань, ахы аха хүбүүнэйнь жэлһээ байха хараһынь,

хуураһадань, ядахын сагта нэгэ часнь хүрэхгүй сагаар

хуураһадань, ахы аха байһандаа голхорһынь таагаа нэм.

БОЛОЛТОЙ ГҮ?..

Абьасхуу урда үүдэнэй нээгдэхэтэй адли нэгэ заахан

хуураһадань, гуйжэ ороһон бээрээ гэдэргээ эрьжэ,

бултайһан хүгшэниэ ехэ оролдосотойгоор

татажа байжа автобусто оруулаад, хоорон

доо ашажа һуулгаба.

Хөөрлэдэхөөр бодоходо, хүгшэниэнь

хуураһадань, хүгшэн эжыһээ һураггүй саашаа

(Үргэлжлэл. Эхинийн септэбриин 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 19, 21-нэй дугаарнуудта)

ИХ-ЧЭРЭН—Татаарай нэгэ обогой толгойлогшо. Чингис хаанай Есүй Есүгэн хоёр хатадай эсэгэ. Чингис хаан татаарнуудтай байдажа диилээд, улас иргэнийн яахаб гэжэ алтан урагаа суглуулжа, нэгэ гэртэ ороод, ехэ зүблээдөө хэбэ.

Тэрэ зүблээдөөн тухай Бэлгүтэйхээ Их-Чэрэн асууба.

—Таанад ямар үгэ зүблээдэбэт?

Тийхэдэнэ Бэлгүтэй харюусаба.

—Та бүгдье тэргын голоор хэмжэжэ, тэрэнхээ үндэр нюргатаниие сүмыень хюдаха гэдэ тогтообо.

Энэ үгыень соносоод, Их-Чэрэн олон татаарта тунхаг зарлажа, хорой бэхилэлтэдэ суглуулба. Тэдэнэй бэхилэлтэ эбдэхын тулада Чингисэй сэрэгүүд ехэ хохидол амасаба. Бэхилэлтэдэ суглархан татаарнуудые арай гэжэ эзэлэн абхад тэргын голтой сасуулан хуудаха, татаарнууд бүхэн "Дэрэ ябажа үхэе" гэжэ хутага хамсыжа байхан ушархаань Чингисэй сэрэгехээр хохидон байба.

ИХ-ЧЭРЭН—Хулан баатарай хүбүүн. Хулан баатар болбол Хабул хаанай долоон хүбүүдэй нэгэн юм. Их-Чэрэн гэшэ Хотула хаанай хүбүүн Алтанай үеэл дүү болоно. Ван хаанай хүбүүн Сэнгүм, аха Алтан гэшэд "Багалзуур идэх" гэдэг найр хэжэ, Чингис хааниие барижа алаха нюуса хэлсээ зохёоходонь, Их-Чэрэн бээрээ байхан юм. Тийгээд Их-Чэрэн гэртээ ержэ: —Маргааша үглөө Тэмүүжэниие бариха гэжэ шийдэбэ. Энэ үгые хүргэһэн хүндэ Тэмүүжэн юугээшье хайрлангүй үгэхэ бээ, —гэхэдэнэ, тэрэнэй эхэнэр Алахчит хэлэбэ:

—Шиний энэ дэлим үгэ, алда хэлэһэнши юун болоно? Хүн соносожо, үнэмшүүжэн, —гээд, Тэдэнэй үгые һу асаржа ерэн адуушан Бадай сонособо. Бадай гэртээ харяад, Их-Чэрэнгийн үгые адуушан Хишилигтэ хэлэбэ. Тийхэдэнэ Хишилиг үгүүлбэ:

—Би баһа тэдэнйдэ ошожо, ушарын мэдээд ерэхэм, —гээд, Их-Чэрэнгийн дээрхэ ерэбэ. Их-Чэрэнгийн хүбүүн Нарийн-гэгээн газараа һуужа, сумаагаа арилгажа байба.

Нарийн-гэгээн: —Манайхин һая юу ярихан бэ? Хэлээ татажа, амаа барижа ябаарай, —гээд Хишилигтэ хандажа:

—Мэргэдэй сагаан ама сагаан хээр хоёр мори баряад ерэ. Уяжа хоноод, үглөө эртэ мордохоб, —гээбэ.

Хишилиг ерэжэ, Бадайда хэлэбэ:

—Тугаарайшһи хэлэһэн үгэ үнэн байна. Одоо бидэ хоёр Тэмүүжэндэ хэлэ хүргэе, —гээд, мэргэдэй сагаан ама сагаан хоёр мори барижа, ехэ гэрэйн газраа уяад, үдэшэ хониндотор орожо, нэгэ хурьга алаад, тэрэнэ шанажа һуниндоо мордобо.

Тэдэ хоёр бүхэли һүни дахиһаар, Чингис хаанайда хүрээд ерээд, дуулаһан, хараһанаа бултыень хэлэбэ.

Чингис хаан Бадай Хишилиг

Чингис хаан тухай тавьлбар тал

хоёрой ашыне ханажа, Дархадай ноёд болгоһон юм.

ЛИ ТЕ ВАН—Ли Те Ван болбол Тангуудай наймадахи эзэн хаан Ли Зүн Шийн хоёрдохи хүбүүн болоно.

Шара барас жээд гү, али 1218 оной хабарай түрүүшын харада Чингис хаан сэрэг хүдэлгэн, Тангуудай нийслэл Яртай хотые бүхэлбэ. Тангуудай эзэн Ли Зүн Ший Лиан өөдэ зугадажа, хүбүүн Ли Те Ванээр хотоёо сахюулжа орхибо. Тиймэһээ монгол сэрэг бусаба гэдэг. Тангууд улас Хорезмые дайлахада, сэрэг гаргажа тулалхабди гэнэдэнэ, монгол сэрэг бусаба гэжэ "Чингис хаанай шүүмжэлэл шастирта" бэшэһэн байдаг.

1223 оной 12 дугаар харада Тангуудай эзэн Ли Зүн Ший һуурияа хүбүүн Ли Те Ванда дамжуулан, өөрыгөө үбгэн хаан гэжэ нэрлэбэ. Ли Те Ван Тангуудай эзэн болоод, Алтан уластай холбоо тогтоожо, Монголд эсэргүү тэмсэжэ байгаа.

1224 оной 5 дугаар харада Мухулай жанжинай хүбүүн Боро Тангууд улсый хамагай зүүн захын хото Инжүүе эзэлхээс ерэбэ. Тийхэдэнэ Тангуудай жанжин Тахай Хамбу угтан байлдаһашье, бута сохигдожо, Инжүү хотоёо алдахадаа, хүрээжэ байба.

Ли Те Ван сэрэгэйнгээ дарагдаһые дуулаад, эб найрамдал гуйба. Тийхэдэнэ Чингис хаан өөрынгөө нэгэ хүбүүе барисаг болгожо үгэхыень, Ли Те Ванда дурадхаба. Ли Те Ван зүбшөөжэ, Монголой сэрэг бусаба. Гэбэшье 1224 оной намар Ли Те Ван Алтан уластай Монголд эсэргүү нюуса хэлсээ эхэн байба.

1225 оной намар Чингис хаан өөрөө арбан түмэн сэрэг ударидажа, Тангууд улсые дайлахааа ошобо. Тэрэ оной 11 дугаар харада Чингис хаан ехэ аба хайдаг хэжэ байтараа, моринхоо унаад, бээнэ ехээр гэмтэбэ.

1226 оной хабарай түрүүшын харада Түй Онгийн голхоо хүдэлжэ, Гурбан уулые дабажа, Эжнэй голхоо Тангууд улста довтолжо, олон хотонуудынь эзэлэн абаба.

Тус оной 7 дугаар харада Тангуудай орон түрэ барижа байхан эзэн Ли Те Ван үхэжэ, орондон тэрэнэй аша хүбүүн Ли Сян хаан болобо.

МАЛИГ БАЯГУУД—Малиг баягууд гэжэ "Монголой нюуса тобшодо" хэлэгдэдэг. Добу мэргэн Алан гуа хоёрой гэрэйн зараса хүн. Добу мэргэнэй наһа бараһанай хойно Алан гуаһаа эсэггүй гурбан хүүгэд гаража, ахамад хүбүүдынь дүүнэрээ тэрэ Малиг баягууд зарасын хүүгэд гэжэ нэжэгдэхэдэнэ, Алан гуа эхэ эб эетэй байха тухай һургаалаа хэлэжэ, эдэ хүүгэд тэнгэрийн гэрэлээр түрэн гэжэ тайлбарилдаг.

Юрэнэ Баягууд гэжэ нэрэгэй Алан гуаһаа урда байхан изагуурай монгол Дарлигин 18 аймагай бүридэлдэ ородог Баягууд аймагай нэрэгэй туладаг. Дарлигинай захирдаг ноёлиг аймагынь Нирун болохо Чингисэй дээдэ угай харьяатань Малиг баягууд омог болгожо байба.

Мүн Аглагай 12 хүрээгэй Халха дотор багтахуа үбэр табан отог халхын (Жарууд, Баарин, Хонгирад, Баягууд, Үжрээд) нэгэнийн мүн лэ баягууд болоно. Баһа мүнөөнэй монгол улсый халхашуулай дунда баягууд яһан гэжэ бии. Мүн XVI зуун жэлэй үедэ Алтайн 12 түмэд, уйчууд, баягууд аймагууд ойрадһаа халажа, Хүхэ хото болон Ойрадта нүүжэ ерэн гэхэ. XVIII зуун жэлэй дунда

үедэ 10 баядынхид Дүрбэд далай хааниие дахан, Зүүн гарһаа Увсын газар ерэжэ, нютагланһан гэхэ. Буряад дотор баяд яһан байдаг гэхэ зэргээр янза бүрийн түүхэдэ үгүүлдэг.

Тэрэнхээ харахада, Баягууд аймагые заагагүй халха, үбэр монгол, ойрад, буряадай али нэгэнийн гэжэ хэлэхэ аргагүй юм. Түүхэ болон аман зохёолой домогуудай мэдээнүүдһээ үндэлбэл, Баягууд (Байерчу) гэхэн томохон аймаг Байгал далай урдуур хойто Монголд нютаглажа байһанаа, хожом гурбан газар боложо таһараад, Эдэ голдо нютагладаг Эдэ баягууд, Алтайда нютагладаг Баягууд дуклаас, Халхада нютагладаг Хээрын баягууд гэжэ илгарһан байна. Тиймэһээ Баягууд уг изагуур монгол аймагта багтадаг дарлиган аймагай нэгэн байгаад, хожом нэгэ хэнгэнь халхын бүридэлдэ орожо, зариманиин хоритүмэд болон уйчуудтай, ойрадтай хамта ябажа байһан гэжэ үзэгдэнэ.

МАХМУД ЯЛВАЧ—сартуулай баян худалдаа наймаашан. Чингис хаан тэрэниие Хорезмын нютагые захирха сайдаар томилһон байна.

"Би губи газарай нүүдэлшэн аймагай хүн болоноб. Манай аймагай ёһо журамаа сахиха, энхэ амгалан һуужа байхада, байра улсууд байлдан ерэжэ, манай аймагые ехээр дарлажа, гэр үргөөнь шатаажа, хайран үбгэн буурал абымни толгойе хаха сабшажа, галда хаян шатаажа, эмгэн буурал эжыемни үһэнһөөн шэрэжэ, хээр талые нэбтэ шобто дахиха, зобоожо ябаһан юм. Тэрэ олон хүнүүдые алахадань, ямар заяан дайража, мэндэ гараад, мүнөө хүртээр үршөөлөө үргэн ажаһууһаг гэжэ бодогшоб.

Би худалдаашан боложо, хото балгаһанай нохойнуудай зан суртада һуража, Бухара хотын хатан, хаанда хүсээ үгэжэ ябааб. Хатан, хаанай зарлигаар маша холо газараар аяншалан ябааб. Баруун зүгтэ ехэ хаанай хото ба угаа ехэ Ром гэжэ хотодо хүрөөб. Дурна зүгтэ ябажа, Солонгос, Япон, Хитад улсуудһаа эдэб зүйлэй эд бараа асаржа, хатан, хаанда баридаг һэм. Иигэжэ аяншалан ябаха нэгэ үедөө Тэмүүжинтэй танилсаа бэлэй. Тэрэнэй һүүлээр би Тэмүүжиндэ үнэхөөр һүзгэлэн дураха сэдхэл түрөө һэнби", —гэжэ Махмуд Ялвач хэлэдэг байгаа.

Махмуд Ялвач болбол Чингисэй удаадахи хаашуулай үедэ монгол гүрэнэй элшэн сайд байхан юм. Нэгэ үдэр Махмуд Ялвач Хубилай хаанда хэлэбэ ха:

—Эрэ хүнэй эдээр бээ шэмэнхаар, эрдэмээр бээ шэмэһэн дээрэ бээ. Суута богдо Чингис хаан эдээр бээ шэмэглэнгүй, эрдэмээр бээ шэмэглэнхэнэй удаа эшгэн дахыа үмдэжэ, юртэмсын эзэн болоһон байна...

Тэрэнэй үгые Хубилай хаан ехээр хайшаажа, энэһэнхээ хойшо эдэ мэтын үгэ ханалаа сээрлэнгүй айлахажа байхыень зүбшөөл үгэһэн гэдэг.

МИЧИН—Чингис хаанай хажуудахи зараса хүн. Чингис болон тэрэнэй дүү Хасар хоёрой дунда хоб зөөжэ, тэдэнэй хоорондохи харилсаа эбдэхэ хэрэгтэ ехэ нүлөөлжэ байгаа гэжэ "Эрдэни тобшо" зохёол соо бэшэһэн байдаг.

МОНГОЛ АЙМАГ—Монгол газарта хахад миллион жэлэй саада тээ хүнтэ ажаһуужа байһан баримта Монголой губида олоһон юм. Монгол орондо анханай түрэ улас байгуулан монгол удамай обог аймаг тухай бэшэгтэй болон эд хэрэгсэлэй баримта хоёр мянган

жэлэй саада тээһээ мэдэгдэдэг юм. Ниитын он тоололтын урда XVI-XI зуун жэлэй үедэ Шанжун, Ян юн, Хүн-юй гэжэ нэрэгтэй нүүдэл аймаг эртын Хитадай хойто хубида байһан тухай ном бэшэгтэ гарадаг. Тэдэнэй нэгые Хүннү гү, али Ху аймаг гэдэг.

Тэрэниие баһа ондоогоор Хор гэнэ. Тиймэһээ эртын монгол аймагы "Хар", "Сог" гэжэ нэрлэдэг, хитадууд ба зүрчидүүа "Со фуцуба" гэжэ нэрлэдэг байгаа.

Тиймэһээ монголшуудай эртын дээдэ гарбал Хүннү болохо байна. Хүннүүдэй хаан (Шаньюй) Модун (манай ээрын урда тээхи 209-176 онуудта түрэ бариһан) Хүннү улсые байгуулан юм. Манай ээрын урда тээхи 1 зуун жэлэй үедэ Хүннү улас хоёр газар болгогдожо хубаагдан бутарһан юм.

Хүннү улсый бүридэлдэ монгол болон бусад олон аймагууд холидон багтажа байгаа: 1. Динлин буу түлгигүд (түүрэг, уйгар, хакас, киргизүүдэй дээдэ уг); 2. Си ху гү, али баруун ху; 3. Ху гү, али хойто ху; 4. Дунху гү, али зүүн ху (сикхуй, чаба, мугон, кидан) аймагуудай уг удам болоно. Тэрэшэлэн хүнүүдэй дотор Сүтэн гү, али Зүрчид болон Солонгос аймаг багталсажа байгаа.

Хүннүүдые халан хэлгэһэн Сяньби (Сүмбэ) улсый сагта (манай ээрын II-IV зуун жэл) тэдэнэй бүридэлдэ Эбэнь, Дуваач (Хүннү гарбалтай) Мугон, Тоба, Туфа, Хэфу гэжэ мэтэ аймагууд орожо байба.

Хүннүүд ниитэдээ 19 аймаг, 4 томо обог байгаа. Тэдэниие "Хүянь" гэжэ эрхим обогын ноёддог байба. Энэ Хүянь обогын саашадаа Сяньбийн "Тоба", Жужаанай "Нирун", Монголой "Хиад" (Хиад боржигин) болоһон гэдэг.

Харин хүннүүдэй мэдэлдэ байгаад, һүүдэһэн ноёлон гаража ерэнхэн Сяньби гү, али Сикхуй дотороо хойто сикхум, урда сикхум, Тобу сикхум, дай-сикхум (дайчууд-тайчууд) гэжэ илгардаг байгаа.

Тэдэнэй түрэл Тоба аймагта "Юлянь" (Эгүлэн гү, али үүл), "Чину" (Чинуа гү, али Чоно) гэдэг обог байһанаа, хожомоо Киданай "Елюй", монголой "Чинос" болобо. Энээн шэнги, Сяньбийн нэгэ түрэл "ухуань" хожомын Лохан, "улохоу" хожомын олхонуд гү, али олхонуд болоһон байна.

Тэрэншэлэн "Кумоси" хүмүн (хүн) гэхэн удхатай монгол нэрэ болоод, энэ аймагынь X-XII зуун жэлэй үеын Киданай хамагай ойро түрэлэй аймаг болобо. Иигэжэ улас түрэ, ниигэмэй шалтагаанаар олон обог аймагууд холисолдожо, шэнэ аймагай гаража ерэнхэнэй жэцэһэн хүннү сянби хоёрой холимог Тоба аймаг болоно.

Монголой эртын баһа нэгэ дээдэ уг болохо Кидан X-XII зуун жэлэй үедэ ехэ улас боложо тодорһон байна. Кидан гүрэн баһал олон аймагуудһаа бүридлэһэн юм. Тиймэһээ түүхэдэ тэдэниие 8 кидан гэдэг. Киданай бүридэлдэ орожо ябаһан аймагуудынь: 1) Сивеньдань, 2) Хэдахе, 3) Фуфого, 4) Соилин, 5) Лянь, 6) Цзе, 7) Ли, 8) Тулутан болоно.

Эдэ обог аймагуудай доторхо ноёлхо обогын Дахе, Йони елюй (сили), сяо гэдэг обогүүд болоно. Тэрэнхээ хожом залгамжалагдан үлэһэн Дахе обогын Дахури гү, али Дагуур аймаг болоһон гэдэг.

Найман киданда: Баруун си, Синбай уулын арын си, дамуси, дахуси, бага жүжа си, аванжи си, Жирбэ си, хувайто (шара толгойто) сити си, нали аймаг,

онгин си гэгшэд багтаа мэдээн бии.

Харин хожом монголой бүридүүлхэн 70 отогтой багтаһан дарлигин нирү аймаг байһан ба тэрэ ноёрхохо Нирун (Нирү) дотороо 19 аймаг болодог. Тэрэһэндэ: 1) Хатагта Салжиут, 3) Тайчиу, Хартахан, 5) Сэжигүд, 6) Нояхан, 8) Уручуа (Уру Мангуд), 10) Дөрбэд, 11) Барулас, 12) Хадаран, 13) Жадаран, 15) Ботагад, 16) Ийсүт (Бэсүд), 18) Сүд Кучигтэ гэгшэд ороно.

Нүгөө Дарлигин 18 аймагта, Тэрэһэндэ: 1) Нирү Урианхан, 3) Хонгирад Ихирэс, 5) Олхонуд, 6) Тоба, 7) Илжиган, 8) Харангу, Хонгилачуа, 10) Хонхотон Арулаа, 12) Хилингүд, Күнжим, 14) Гүжин (Гүж), Сүлдүсүн, 16) Илаурун, Баячуа, 18) Ортачуа (Кун) гэгшэд ороно.

Дээрэхи аймагуудай аймаг Дарлигин гэгшэ монголой нэгэдэһэн байгуулханаа бүри урда хаанай дээдэ обог мэргэнэй бэлбэһэн гэрэнь гуаһаа урда байһан обог нэрэ болоно. Нирун гэдэ мүнөөхи Алан гуагай хуудам угсаа болохо хэрэгтэ изагуурай монгол аймаг ноёлхо Чингисэй алтан нуури болоһон байна.

Тийгээд XIII зуун жэлэй монгол газар хамаг тайчууд, жалайр, хэрэйд, найман татаар, ойн иргэд, хори, бургуа, түмэд, булг, хэрмэчин, урианхай гэхэ олон томо нэгэдэл аймаг холбоод байба.

Янза бүрийн нэрэ ниитын хүтэжэлын табсанда байһан эдэ аймаг XIII зуун жэлэй "Монгол" гэжэ нэрэ нэгэдэжэ, нэгэ түрэ байгуулан юм. Чингис тэрэнэй хойто үеын Монголой олон аймаг хоорондохи дай хөмөө усадхажа, засаг, хөмөө аятай арга болоһон олоһон байна. Тийгээд орон, монгол улас, монгол соёл, монгол зан ажабайдал гэжэ илгарга утсаатанай ниигэм бии түбхинэһэн байна.

Тийгээжэ монгол улас бүридүүлхэдэ, хамаг Тайчууд, Жалайр, Татаар, Хонгирад, Мэргэд, Хэрэйд, Найман, Кидан, Онгу, Ойрад, Хори түмэд, Урианхай ээргын олонхын монгол хэлэгтэй, монгол утсаатан аймагууд байхаагадана, Ойрад ээргын монголжон ба монголжо байһан түр хамниган аймаг, Найман түүрэгшэжэ байһан аймаг ороһон байна.

Тэрэшэлэн монгол гүрэн мэдэлдэ монгол, түүрэг, хамни болон бусад олон аймаг утсаатан оролсоһон байна. XIII зуун жэлэй үеһөө бүрэлдэ обог аймагай харилсаа нийдаан хутасаа соо тогтуулга байгаад, XV-XVII зуун жэлэй үеын феодальн бутаралтын дахин задаржа, илангаа мандал байдаһанай үедэ хүн зоний тиишээ нүүхэнэ тургаз хуушан обог аймагууд бүридэлдэ задаржа, утсаатан шэнэ нэгэдэлүүд бии болоно юм.

Д.БАЛЫЖИНИН

(Үргэлжэлэлын тал гарха).

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ОРТВ

сборная Германии.
20.10 Эксповидео.
20.25 Новая линия.
3 канал "Бурятия"
21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Сэнхир хадаг.
22.10 Исторический триллер "Жертва для императора".

ВТОРНИК, 26

ОРТВ

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Если...
11.55 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 2 с.
15.00 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Посмотри, послушай.
17.20 Куклы и К.
17.40 Марафон-15.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джэм.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.05 Фильм Лукино Висконти "Чувства".

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Антракт.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Музыкальный экспромт.
10.05 Мультфильм.
10.30 Сергей Есенин. Последний поэт.
10.50 Милицейская хроника.
11.00 Вести.
11.30 Телегазета.
Бурятское телевидение
16.00 Программа мультфильмов.
17.05 Концерт оркестра Бурятской ГТРК.
17.35 Талын галууд.
18.10 Байкал.
18.20 Курьер.
18.35 Коктейль.
18.55 Видеоканал "Пульс".
20.45 Байгал.

"РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Худ. фильм "Охота на лис".
23.25 Мировая деревня.
24.00 Вести.
00.25 ЭКС.
00.35 Автомиг.
00.40 "Берлин, Александр-платц", 10 с.
01.45 Река времени.
3 канал "Бурятия"
17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Новая линия.

"РОССИЯ"

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Если...
11.55 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 2 с.
15.00 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Посмотри, послушай.
17.20 Куклы и К.
17.40 Марафон-15.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джэм.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.05 Фильм Лукино Висконти "Чувства".

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Антракт.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Музыкальный экспромт.
10.05 Мультфильм.
10.30 Сергей Есенин. Последний поэт.
10.50 Милицейская хроника.
11.00 Вести.
11.30 Телегазета.
Бурятское телевидение
16.00 Программа мультфильмов.
17.05 Концерт оркестра Бурятской ГТРК.
17.35 Талын галууд.
18.10 Байкал.
18.20 Курьер.
18.35 Коктейль.
18.55 Видеоканал "Пульс".
20.45 Байгал.

"РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Худ. фильм "Охота на лис".
23.25 Мировая деревня.
24.00 Вести.
00.25 ЭКС.
00.35 Автомиг.
00.40 "Берлин, Александр-платц", 10 с.
01.45 Река времени.
3 канал "Бурятия"
17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Новая линия.

"РОССИЯ"

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Если...
11.55 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 2 с.
15.00 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Посмотри, послушай.
17.20 Куклы и К.
17.40 Марафон-15.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джэм.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.05 Фильм Лукино Висконти "Чувства".

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Антракт.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Музыкальный экспромт.
10.05 Мультфильм.
10.30 Сергей Есенин. Последний поэт.
10.50 Милицейская хроника.
11.00 Вести.
11.30 Телегазета.
Бурятское телевидение
16.00 Программа мультфильмов.
17.05 Концерт оркестра Бурятской ГТРК.
17.35 Талын галууд.
18.10 Байкал.
18.20 Курьер.
18.35 Коктейль.
18.55 Видеоканал "Пульс".
20.45 Байгал.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

сборная Германии.
20.10 Эксповидео.
20.25 Новая линия.
3 канал "Бурятия"
21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Сэнхир хадаг.
22.10 Исторический триллер "Жертва для императора".

ВТОРНИК, 26

ОРТВ

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Если...
11.55 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 2 с.
15.00 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Посмотри, послушай.
17.20 Куклы и К.
17.40 Марафон-15.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джэм.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.05 Фильм Лукино Висконти "Чувства".

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Антракт.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Музыкальный экспромт.
10.05 Мультфильм.
10.30 Сергей Есенин. Последний поэт.
10.50 Милицейская хроника.
11.00 Вести.
11.30 Телегазета.
Бурятское телевидение
16.00 Программа мультфильмов.
17.05 Концерт оркестра Бурятской ГТРК.
17.35 Талын галууд.
18.10 Байкал.
18.20 Курьер.
18.35 Коктейль.
18.55 Видеоканал "Пульс".
20.45 Байгал.

"РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Худ. фильм "Охота на лис".
23.25 Мировая деревня.
24.00 Вести.
00.25 ЭКС.
00.35 Автомиг.
00.40 "Берлин, Александр-платц", 10 с.
01.45 Река времени.
3 канал "Бурятия"
17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Новая линия.

"РОССИЯ"

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Если...
11.55 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 2 с.
15.00 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Посмотри, послушай.
17.20 Куклы и К.
17.40 Марафон-15.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джэм.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.05 Фильм Лукино Висконти "Чувства".

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Антракт.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Музыкальный экспромт.
10.05 Мультфильм.
10.30 Сергей Есенин. Последний поэт.
10.50 Милицейская хроника.
11.00 Вести.
11.30 Телегазета.
Бурятское телевидение
16.00 Программа мультфильмов.
17.05 Концерт оркестра Бурятской ГТРК.
17.35 Талын галууд.
18.10 Байкал.
18.20 Курьер.
18.35 Коктейль.
18.55 Видеоканал "Пульс".
20.45 Байгал.

"РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Худ. фильм "Охота на лис".
23.25 Мировая деревня.
24.00 Вести.
00.25 ЭКС.
00.35 Автомиг.
00.40 "Берлин, Александр-платц", 10 с.
01.45 Река времени.
3 канал "Бурятия"
17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Новая линия.

"РОССИЯ"

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Если...
11.55 В мире животных.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 2 с.
15.00 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Посмотри, послушай.
17.20 Куклы и К.
17.40 Марафон-15.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Джэм.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Тема.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Из первых рук.
23.05 Фильм Лукино Висконти "Чувства".

17.50 Месяцеслов.
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Мультфильм.
18.45 Праздник каждый день.
18.55 Солёный ветер.
19.10 Мультфильм.
19.25 Россия. Объяснение в любви.
Фильм 20-й.
19.55 Торговый дом.
20.10 Л-клуб.

3 канал "Бурятия"

21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Не детские будни.
22.05 Худ. фильм "Неоконченная пьеса для механического пианино".

СРЕДА, 27

ОРТВ

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Тема.
11.50 Клуб путешественников.
12.35 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Овод", 3 с.
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Домисолька.
17.20 Детки в клетке.
17.30 Конкурс веселой песенки.
18.00 Шпаргалка.
18.05 Элен и ребята.
18.30 Тин-тоник.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 Угадай мелодию.
21.00 Кинопанорама.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Футбол. Кубок УЕФА. 1/32 финала. Вперевы 23.45 - Версии.
01.00 Новые обыватели.
01.30 Версии.
01.50 "Улицы Сан-Франциско".

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Ритмика.
9.40 Требуется, требуются...
9.45 Две жизни и одна судьба.
10.10 Мультфильм.
10.40 Санта-Барбара.
11.30 Милицейская хроника.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.30 Российское бюро путешествий.

Бурятское телевидение

16.00 Программа мультфильмов.
17.10 Сагай хурдэ.
17.45 Толи.
18.45 Байкал.
18.55 Курьер.
19.10 Коктейль.
19.25 "Ракурс" представляет:
- Альесин.
- Жили-были.
- Будни.
20.45 Байгал.

"РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Санта-Барбара.
22.25 Никто не забыт.
22.35 Рек-тайм.
23.10 Клуб губернаторов.
23.50 Река времени.
24.00 Вести.
00.25 Автомиг.

00.30 ЭКС.
00.40 Футбол. Кубок УЕФА. 1/32 финала.

3 канал "Бурятия"

17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Чья сторона.
18.00 Новая линия.
18.20 Мультфильм.
18.45 Телемарафон "Шаги Победы" (Город Калач-на-Дону).
19.25 На первенстве мира по шахматам.
19.40 Дальний Восток.
20.10 Вас приглашает фирма "Савва".
20.25 Своя игра.
3 канал "Бурятия"
21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Жизнь и будни Шалутского комбикормового завода.
22.25 Худ. фильм "Раба любви".

ЧЕТВЕРГ, 28

ОРТВ

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Футбол. Лига чемпионов.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Последнее дело комиссара Берлаха", 1 с.
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Кумиры, кумиры...
17.00 Мультитролли.
17.20 На балу у Золушки.
17.40 Компьютер.
18.00 Очень короткие новости.
18.05 Элен и ребята.
18.30 До 16 и старше...
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Час пик.
20.35 В мире джаза.
21.00 Чтобы помнили.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Москва. Кремль.
23.15 Футбол. Лига чемпионов. "Спартак" (Москва) - "Легия" (Варшава).
01.15 Версии.
01.35 Время.
01.55 Футбол. Лига чемпионов. Обзор семи матчей.
03.20 "Улицы Сан-Франциско".
04.10 Семь дней спорта.

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Телегазета.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Ключевой момент.
10.00 Мультфильм.
10.25 Торговый дом.
10.40 Санта-Барбара.
11.30 Милицейская хроника.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.30 Четвертая жизнь Кувейта.
Бурятское телевидение
16.00 Программа мультфильмов.
16.50 Худ. фильм "Юность Максима".
18.30 Байкал.
18.40 Курьер.
18.55 Коктейль.
19.10 "Намарай найхан үдэр..." (бенефис Ч. Гуреева).
20.10 Дорогие мои старики...

20.45 Байгал.
"РОССИЯ"

21.00 Вести.
21.25 Подробности.
21.35 Санта-Барбара.
22.25 Никто не забыт.
22.35 Музыка всех поколений.
23.05 XX век в кадре и за кадром.
24.00 Вести.
00.25 Автомиг.
00.30 Голос Азии. 6-й Международный конкурс популярной музыки и песни.
01.40 Река времени.
02.45 На первенстве мира по шахматам.

3 канал "Бурятия"

17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Здравствуйте.
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Мультфильм.
18.45 Российские железные дороги.
19.00 Лидер.
19.25 Наука сегодня.
19.55 Евгений Светланов. 40 лет спустя.
20.25 В мире авто- и мотоспорта.
3 канал "Бурятия"
21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Тоонто нутаг.
22.10 Кинокомедия "Дайте жалобную книгу!".

ПЯТНИЦА, 29

ОРТВ

7.00 Телеутро.
10.00 Новости.
10.20 Тропиканка.
11.10 Чтобы помнили.
11.50 Хрустальный башмачок.
12.40 Пойми меня.
13.00 Новости.
13.20 В эфире ГТРК "Мир".
14.00 "Последнее дело комиссара Берлаха", 2 с.
15.10 Иванов, Петров, Сидоров...
16.00 Новости.
16.20 Семь дней спорта.
17.00 Белый клык.
17.25 Созвездие Орфея.
17.35 Новая реальность.
18.00 Шпаргалка.
18.05 Рок-урок.
19.00 Новости.
19.20 Тропиканка.
20.10 Дикое поле.
20.25 Человек и закон.
20.55 Поле чудес.
21.45 Спокойной ночи, малыши!
22.00 Время.
22.55 Рейли - король шпионов, 8 с.
23.55 Версии.
00.10 Взгляд.
01.05 Музобоз.
01.50 Время.
02.10 "Улицы Сан-Франциско".
03.00 Семь дней спорта.

"РОССИЯ"

9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Антракт.
9.30 Ритмика.
9.45 Требуется, требуются...
9.50 Только имя да эхо.
10.40 Санта-Барбара.
11.30 Милицейская хроника.
11.40 Крестьянский вопрос.
12.00 Вести.
12.30 Телегазета
12.35 Совершенно секретно.
Бурятское телевидение
16.30 Программа мультфильмов.
17.20 "Возвращение Максима".
18.45 Панорама Бурятии.
19.30 Курьер.

РАДИО

Сентябриин 25-аа
октябриин 1 болотор

28, ЧЕТВЕРГ

6.12—Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.).
6.40—Обзор республиканских газет.
6.45—7.00—Информация, объявления.
7.22—Программа "Резонанс". "Клятва Гиппократ: вчера и всегда".
7.45—8.00—Утренний концерт.
12.10—13.00—Передача музыкальной редакции "О времени и о себе".
19.22—19.52—Республиканские известия (выпуск на бур. и рус. яз.).

29, ПЯТНИЦА

6.12—Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.).
6.40—Обзор республиканских газет.
6.45—7.00—Информация, объявления.
7.22—"Бурятия в условиях рынка". "Когда хозяина в хозяйстве нет". Передача подготовлена в с. Лесное Тарбагатайского района.

7.45—8.10—"Тоонто нутаг". Программа посвящена Международному дню пожилых людей.
12.10—13.00—"Час вашего письма". Музыкальная программа.
19.02—19.52—Информационная программа "Вчера. Сегодня. Завтра".

30, СУББОТА

6.12—"Сельские заботы". Выпуск на бур. яз.
6.40—Обзор республиканских газет.
6.45—7.00—Информация, объявления.
7.22—"Районная печать в условиях рынка". Беседа за "круглым" столом в комитете по средствам массовой информации и полиграфии республики Бурятия.
7.45—8.00—"Радиобиблиотека". Глава из повести Михаила Батоина "Эхов степи".
8.10—9.00—"Вчера. Сегодня. Завтра". Информационная

программа.
19.01—19.58—Радиожурнал "Степные мелодии" (на бур. яз.).

1 ОКТЯБРЯ, ВОСКРЕСЕНЬЕ

7.22—Информация, объявления.
7.30—8.00—Литературно-музыкальная композиция "Ты над степью звени, моя песня".
8.10—9.00—Литературно-художественная программа "Алтаргана". Главы из романа Цырена Галанова "Мать-лебедница" (на бур. яз.) к 100-летию со дня рождения Сергея Есенина-композиция.
9.10—10.00—Школьный канал: "Старшеклассник"—информационно-музыкальная программа; "Эдиршүүл"—выпуск на бур. яз.
12.10—13.00—"Аргумент". Программа молодежной редакции Читинского радио.

ПОНЕДЕЛЬНИК

"Анонс". Радиообзорные программы "Земля родная" (на бур. и рус. яз.).
7.00—Информация, объявления.
Радиостудия "Улан-Удэ".
Радиостудия "Биракан".
19.52—Республиканские известия (выпуск на бур. и рус. яз.).

26, ВТОРНИК

Республиканские известия (выпуск на рус. и бур. яз.).
Обзор республиканских газет.
7.00—Информация, объявления.
Концерт, посвященный Международному дню пожилых людей.
10—Президентская власть: пути обновления. Управляющий делами президента и правительства

ТЕЛЕВИДЕНИ

19.30 Курьер.
19.45 Коктейль.
20.00 Криминальная хроника.
20.10 Буряад орон.
"РОССИЯ"
21.00 Вести.
21.25 Подробности.
22.05 Санта-Барбара.
22.55 Дневник Всероссийского конкурса "Учитель-95".
23.05 Футбол. Кубок обладателей кубков. 1/16 финала. В перерыве 24.00 - Вести.
00.25 Автомиг.
01.35 Река времени.
3 канал "Бурятия"
17.00 Программа передач.
"РОССИЯ"
17.05 Детские новости.
17.20 Праздник каждый день.
17.30 Пускай смеются дети.
17.50 Месяцеслов.
18.00 Вести.
18.05 Новая линия.
18.20 Дисней по пятницам.
20.25 Минарет.
3 канал "Бурятия"
21.00 Мультфильм.
21.20 ТВ-3.
21.30 Авоська.
21.40 Телевизионная приёмная.
22.10 Боевик "Два шага до тишины".

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 1
ОКТАБРЯ

ОРТВ
9.00 Телеканал "Подъём".
11.30 Пока все дома.
12.05 Утренняя звезда.
12.50 Служу России.
13.20 Играй, гармонь!
13.50 Под знаком "П".
14.30 Золотой кадр.
14.45 Ниагарский водопад.
15.25 Лвы на арене.
15.40 Мультфильм.
16.00 Новости.
16.20 День музыки.
17.15 Клуб путешественников.
18.00 Час мультсериала.
19.00 Новости.
19.20 Кумиры, кумиры...Ирина Понаровская.
19.50 Один на один.
20.15 Клуб "Белый попугай".
21.05 Фантастический боевик "Вспомнить всё".
23.00 Воскресенье.
24.00 Лучшие мультфильмы года.
00.05 "Рейли-король шпионов" 10 серия.
01.05 Любовь с первого взгляда.
01.40 Баскетбол.
02.25 Время.
Канал "РОССИЯ"
9.00 Вести.
9.20 Звезды говорят.
9.25 Наш сад.
9.55 Первый дубль.
10.25 Грош в квадрате.
10.55 Доброе утро, Европа!
11.25 Сигнальный экземпляр.
11.35 Аты-баты.
12.05 Футбол без границ.
12.50 На первенстве мира по шахматам.
13.00 Худ. фильм "Небо нашего детства".
14.30 Параллели.
14.45 Горячая десятка.
15.00 Вести.
15.30 Не вырубить.
15.45 "Расследование комиссара Мерге".
16.35 Консолидация.
16.40 Твои возможности, человек.
17.15 Худ. фильм "Пой песню, поэт...".
18.40 Антракт.
18.45 Волшебный мир Диснея.
19.45 Шарман-шоу.
20.40 Киноафиша.
21.00 Вести.
21.25 Автомиг.
21.30 Худ. фильм "Нулевой допуск" (США).
23.10 У Ксюши.
23.45 Река времени.
23.50 Мастер-класс.
3 канал "Бурятия"
18.00 Мультфильм.
18.20 Факт.
18.30 Авоська.
18.40 Родники.
19.10 Православная программа "Воскресенье".
19.50 Кинокомедия. "Дорогое удовольствие".

Намарай харануудта үбэлдөө эдихэ овоц буйлуулха, хадагалха гэхэ мэтын ажал ехэ байдаг ааб даа. Зуһаландаа ургуулжа абаһан баян ургасаяа ямар аргаар удаан саг соо хадагалжа болохоб? "Зуһалан" ("Дача и приусадебное хозяйство") журналай уншагшад дүй дүршэл хубаалдадаг байна. Зарим зүбшэлнүүдын манай уншагшадта һонин байха ёһотой.

Чеснок хадагалгын хэдэн арга дурадхагдана. Нэгэдэхинь, фанерээр хэгдэһэн хайрсаг соо даһатай худхажа, хадагалха. Дээрһэнь заатагүй даһаар хушаха юм. Хабар болотор гутангүй байдаг. Хоёрдохинь, чесногий үндэһнэй һууриие халта галда барижа, дүргэдэг юм байна. Иимэ чесногые дулаан газарташье хадагалжа болохо. Энэл аргаар һонгино

УДААН ХАДАГАЛХА ГЭБЭЛ.

хадагаламжада байлдадаг юм.

Гурбадахинь, чеснок болон һонгины хальһанһаань сэбэрлээд, ургамалай тоһотой шэл амһарта руу хэдэг. Хэрэгтэйдээ тоһон сооһоо гаргажа абадаг, харин чесногий, һонгинын хангалтай тоһон саладта, винегредтэ, хартаабха болон загана шарахада, ехэ амтатай болгодог.

Морхооб хадагалха хэдэн арга би. Нэгэдэхинь, һонгинын хальһатай үе үээр даража табиха. Хоёрдохинь, элһэн соо шүдэ сэбэрлээд порошоог холихо худхаад, иимэ холисо соогоо морхообоо хадагалдаг юм. Али гэбэл, жэжэлэгдэн үлтэлэгдэһэн торф дээгүүрнь үбэнүүлхэдэ, морхооб гутадаггүй, витаминуудаа гээдэггүй юм.

Сибирийн ута үбэлэй туршада овоц бүрин бүтэн хадагалха үшөө нэгэ һонирхолтой арга би юм байна. Зөөхэй шэнги болоторнь уһантай худхаһан боро соо морхооб, свёкло, редькэ, репэ мэтын газарай эдээ хэдэг, али хаа дээрһэнь иимэ шэнгэн-бороор уһалдаг. Уһа холиһон бороо 3-4 үдэрэй туршада тунаадаг (уһанинь 2-3

сантиметрээр бороо байха ёһотой).

Июнэ болотор капуста хадагалха арга хөөрэгдэнэ. Ехэ томо дунда зэргын капуста газар талын хальһань отог хаядаг. Полиэтилен мөшөө нэгэ-нэгээр гү, али мөшөөг болболнь, 2 хажэ, бүхөөр уядаг. Дээрһэ резинээр бүхэлжэ уядаг, гү, али погреб соо хадаг байна.

Капуста болон хадагалха үшөө нэгэ арга дурдая. Модон хайрсаг уһанан шара набшаһан худхажа табиад, дээрһэнь сантиметр шахуу зузаан набшаар хушадаг. Хайрсаг хара саарһаар хушадаг. Иимэ аргаар капуста болотор, харин редис жэл болотор хадагалдаг. Ооһороор уядаад, бөсөн няалдахагүйгөөр үлэгдэй капуста мүн лэ удаан саг шанараа алдадаггүй. Тал подвал соохи температура градус хүйтэн байха ёһотой.

ФУТБОЛ

Зүүн зонин комангануудай дунда һүүдэй үедэ үнгэргэгдэһэн хоёр уулзалгын дүн хаража үзэе. Мүрысөөнэй таблицада түрүүлһн хоёр һуурида гараһан Красноярскын футболистнууд айлаар ерһэн Барнаулай командые 1:0 тоотойгоор илажа, байдалаа улам һайжаруулба. Тийхэдэ бусад комангануудта хүсэгдэхгүй эрмэлзэлтэй. Урда тэнь эдэнэр Рубцовскын "Торпеды" 6:2, харин Барнаулай футболистнууд "Викторидо" айлаар ерэхэдэ, талмайн эрдые 2:0 тоотойгоор шүүһэн байха юм.

Тобольскын "Иртыш" футболистнууд хоёр уулзалгада урагшагүйдэбэ. Эдэнэр Хабаровскын, Холмскын комангануудта 0:1, 0:4 тоотойгоор шүүгдэбэшье, хойноһоонь ябаһан Новокузнецкын, Омскын комангануудта хүсэгдэхгүй. Эндэ Новокузнецкын "Металлургин" футболистнууд "Динамо" Саха (Яхад) 5:1 тоотойгоор шүүгдэбэшье.

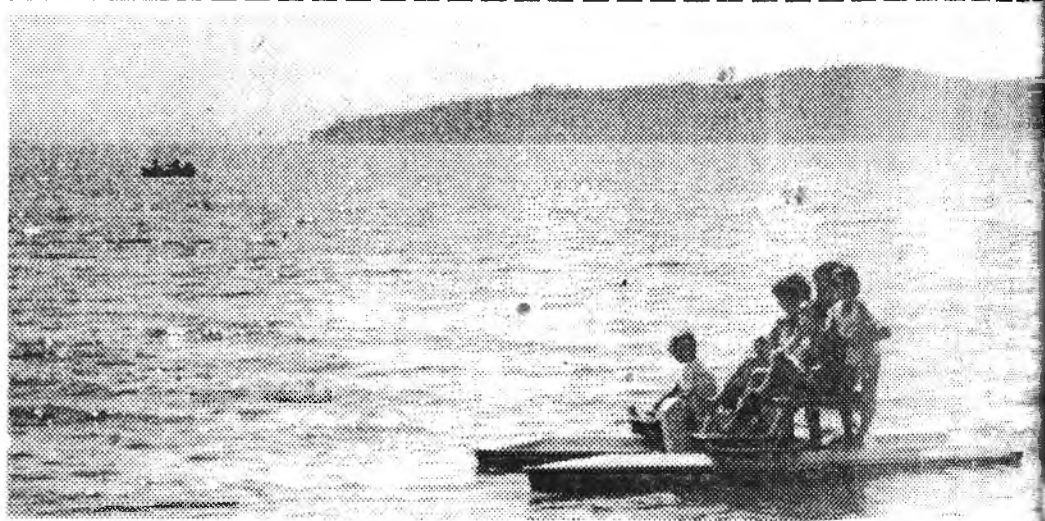
ХҮСЭГДЭХЭГҮЙ ХА

Һаа, очкогойнгоо талаар гээгдэжэ ябана. Омскын команда манай "Сэлэнгэ", "Ангарагай" футболистнуудта 0:3, 1:2 тоотойгоор илагдахадаа, мүрысөөнэй таблицада гурбан

һуури гэдэргээ суухарха болоо.

Уншагшадай мүнөөдэрэй мүрысөөнэй таблица томоһоо

Команганууд	наадаа	шүүгээ	тэнсээ	шүүгдээ	бүмбэгэ
"Металлург"(Красноярск)	24	17	4	3	46-13
"Динамо" (Барнаул)	25	15	5	4	41-21
"Иртыш" (Тобольск)	25	15	1	9	42-28
"Металлург" (Н-Кузнецк)	25	14	3	8	55-29
"Кузбасс" (Кемерово)	25	13	3	9	37-22
"Динамо" (Омск)	25	12	4	9	38-36
"Амур" (Благовещенск)	24	12	3	9	41-25
"Томь" (Томск)	25	11	5	9	37-16
"Сахалин" (Холмск)	25	11	5	9	37-33
"Динамо" (Якутск)	24	10	5	9	36-42
"Мотор" (Прокопьевск)	24	9	8	7	19-25
"Виктория" (Назарово)	24	10	4	10	39-28
"СКА" (Хабаровск)	25	10	4	11	29-27
"Сэлэнгэ" (Улаан-Үдэ)	24	9	3	12	24-36
"Торпедо" (Рубцовск)	25	7	5	13	35-42
"Ангара" (Ангарск)	24	7	2	15	28-62
ФК(Междуреченск)	24	2	3	20	15-67
"Самотлор XXI" (Н-Вартовск)	25	2	3	18	6-60

Байгал дээрэ үшөөл дулаахан.

В. ПИНТАЕВ

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИЖИТОВ Б.М.Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ПИНТАЕВ В. П. (хэблэлэй директор), РИШИНОВ С.Д. (редакторай орлогшо), САМБЯЛОВА Т.В.

Манай адрес:

670000. Улаан-Үдэ, Каландаришвилини үйлэс, 23, "Буряад үнэн" газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хууданан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4327.

Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.40.

Буряад Республикын республиканска типографида газетэ хэблэгдэ. Директорайн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүрдхэдэ абтанхай. Заказ №179.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08; 2-62-62, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариатай - 2-60-01, табинытунгуй-политическэ - 2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшань), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон хургуулинуудай - 2-60-02 (даагшань), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэрийн ба мэдээлэлэй - 2-54-93, (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61, Баргажанда - 91-6-40.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.